
Pregledni naučni rad

Primljen: 14. 12. 2017.

Prihvaćen: 22. 3. 2018. (str. 103-115)

UDK 347.734:336.717

339.5

COBISS.SR-ID 262403596

ULOGA I ZNAČAJ BANKARSKE GARANCIJE KAO INSTRUMENTA OBEZBEĐENJA U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI

Mr Aleksandar Lukić¹

REZIME

U poslovima međunarodne trgovine, koje karakteriše prostorna udaljenost stranaka i nemogućnost realne procene kreditne sposobnosti poslovnog partnera, često se u poslovnim transakcijama javlja potreba za korišćenjem bankarske garancije, kao instrumenta obezbeđenja plaćanja. Obezbediti potraživanja bankarskom garancijom znači, u najvećoj mogućoj meri, zaštititi ekonomske interese poverioca od rizika neizvršenja ugovora. Bankarska garancija se, obično, zahteva kada su u pitanju specifični poslovi, koji nalažu čvršću obavezu i sigurnost da će se, ugovorom preuzete obaveze, realizovati tačno onako kako je naznačeno. Poznavanje upotrebe bankarske garancije omogućava bolju pregovaračku poziciju u sklapanju poslova, brže reagovanje na zahteve javnih poziva za prikupljanje ponuda i obezbeđivanje sopstvenih potraživanja. Zbog svoje „neakcesornosti“, apstraktnosti i činjenice da brz i jednostavan postupak realizacije omogućuje pokriće velikog broja rizika, bankarska garancija je jedan od najznačajnijih instrumenata obezbeđenja u međunarodnom prometu.

KLJUČNE REČI

BANKARSKA GARANCIJA, MEĐUNARODNA TRGOVINA, UGOVOR, GARANT, ROK VAŽENJA GARANCIJE.

¹ Doktorand, Fakultet za menadžment Zaječar, lukas075@gmail.com

UVOD

U savremenim uslovima poslovanja, koje karakteriše povećanje obima međunarodne trgovine, instrumenti obezbeđenja i plaćanja u međunarodnom platnom prometu sve više dobijaju na značaju. Osnovna karakteristika spoljne trgovine je nepoverenje između partnera, prouzrokovano distancom između ugovornih strana. Usled prostorne udaljenosti, učesnici u međunarodnoj trgovini ne mogu poznavati tehničke i tehnološke kapacitete, finansijsku situaciju i poslovni moral svojih partnera, te je nivo poverenja između partnera iz različitih zemalja nizak. Zbog toga je plaćanje za isporučenu robu ili za izvršene usluge u međunarodnom trgovinskom prometu najvažniji deo svake transakcije, a izbor adekvatnih instrumenata plaćanja predstavlja jedan od ključnih uslova poslovnog uspeha. Jedan od najznačajnijih instrumenata obezbeđenja izvršenja ugovornih obaveza i plaćanja, koji učesnicima u međunarodnoj trgovini pruža najveću sigurnost i svodi na minimum dejstvo faktora rizika, je bankarska garancija. S obzirom na ulogu koju bankarska garancija, kao instrument obezbeđenja ima u međunarodnom prometu, cilj istraživanja u ovom radu biće sagledavanje njenih karakteristika, funkcije i značaja u međunarodnom poslovanju.

Rad je strukturiran kao celina koja se, pored rezimea, uvoda i zaključka, sastoji od dva poglavlja u kojima se tretira postavljeni istraživački problem. Predmet prvog poglavlja je definisanje pojma i značaja međunarodne trgovine, dok se drugo poglavlje rada bavi analizom uloge i značaja bankarskih garancija u međunarodnom poslovanju.

1. POJAM I ZNAČAJ MEĐUNARODNE TRGOVINE

U uslovima savremene proizvodnje i prometa međunarodna trgovina ima dvostruku ulogu. Ona deluje kao inicijator nove, modernije i produktivnije proizvodnje i kao realizator ostvarene proizvodnje, koja u uslovima unutrašnjeg tržišta ne bi bila realizovana. Intenziviranje međunarodne trgovine dovodi do rasta efikasnosti i rentabilnosti proizvodnje u cilju povećanja njene konkurentnosti na unutrašnjem i stranim tržištima. U nastojanju da što više robe izveze na međunarodnom tržištu, svaki učesnik na njemu nastoji da se svojom robom nametne tržištu kvalitetom proizvoda, asortimanom i cenom. U tom cilju, od proizvođača koji nastoje da ostvare uspeh na međunarodnom tržištu, neprekidno se očekuje da svoju proizvodnju unapređuju, modernizuju i prilagođavaju zahtevima tržišta na kome dolaze do izražaja želje, ukusi i platežne mogućnosti potrošača.

Na dinamičnom i zahtevnom međunarodnom tržištu svaki učesnik u međunarodnoj trgovini nastoji da ostvari uspeh dobrom organizacijom proizvodnje, kvalitetom svojih proizvoda, asortimanom, izgledom, svojstvima robe, cenom i ostalim karakteristikama proizvoda usaglašenim sa zahtevima potrošača. Da bi se ovo ostvarilo, učesnici u međunarodnoj trgovini mora dobro da poznaju situaciju na stranom tržištu, njegove specifičnosti i raznovrsne uticaje subjektivnih i objektivnih faktora (Katunarić, 1983).

Brz tehnološki razvoj i snažan uticaj informacione tehnologije poslednjih decenija, uticali su na strukturalne promene robne proizvodnje i prometa i na intenzivnu pojavu novih proizvoda i usluga, u skladu sa rastućim zahtevima i potrebama potrošača. Zbog toga, istraživanje tržišta u savremenim uslovima međunarodne trgovine, predstavlja neophodnu polaznu osnovu i uslov uspešnog poslovanja. Prilikom istraživanja inostranog tržišta, zadatak učesnika u međunarodnoj trgovini je da što potpunije ispita strukturu stranog tržišta, cene, sistem prodaje, značaj i mogućnosti konkurencije i mnoge druge faktore koji su uključeni u realizaciju plasmana robe i usluga na određenom stranom tržištu.

Međunarodna trgovina robom predstavlja najznačajniji segment međunarodne trgovine, koji obuhvata oko 80% ukupne svetske trgovine. Ukupan svetski robni izvoz iznosio je u 2016. godini 15.464 milijardi dolara. Najveće učešće u svetskom izvozu imale su zemlje Evrope 38,4%. Na drugom mestu je Azija sa učešćem od 34% u svetskom izvozu. Zemlje Severne Amerike (SAD, Kanada i Meksiko) su učestvovala u svetskom izvozu sa 14,3%.

Podaci o iznosu i procentima učešća pojedinih regiona u svetu u ukupnom svetskom izvozu i uvozu prikazani su u tabelama 1 i 2.

Tabela 1. Međunarodna trgovina po regionima (Izvoz u % i milijardama USD)

	1953	1963	1973	1983	1993	2003	2014	2016
	Iznos u valuti							
Svet	84	157	579	1838	3688	7380	18494	15464
	Učešće u procentima							
Severna Amerika	24,8	19,9	17,3	16,8	17,9	15,8	13,5	14,3
Južna i Centralna Amerika	9,7	6,4	4,3	4,5	3	3	3,8	3,3
Evropa	39,4	47,8	50,9	43,5	45,3	45,9	36,8	38,4
Afrika	6,5	5,7	4,8	4,5	2,5	2,4	3,0	2,2
Srednji istok	2,7	3,2	4,1	6,7	3,5	4,1	7,0	5,0
Azija	13,4	12,5	14,9	19,1	26,0	26,1	32,0	34,0

Izvor: World Trade Organization, International Trade Statistics, Geneva, 2017, p. 100.

Ukupan svetski uvoz u 2016. godini iznosio je 15.799 milijardi dolara. Prvi svetski uvoznik bile su, kao i kod izvoza, zemlje Evrope sa 37,5% svetskog uvoza. Na drugom mestu su zemlje Azije sa 30,3% učešća u svetskom uvozu, i na trećem mestu Severna Amerika sa 19,4% svetskog uvoza.

Tabela 2. Međunarodna trgovina po regionima (Uvoz u % i milijardama USD)

	1953	1963	1973	1983	1993	2003	2014	2016
	Iznos u valuti							
Svet	85	164	594	1883	3805	7696	18641	15799
	Učešće u procentima							
Severna Amerika	20,5	16,1	17,2	18,5	21,3	22,4	17,7	19,4
Južna i Centralna Amerika	8,3	6,0	4,4	3,9	3,3	2,5	4,0	3,4
Evropa	43,7	52,0	53,3	44,1	44,5	45,0	36,4	37,5
Afrika	7,0	5,2	3,9	4,6	2,6	2,2	3,4	3,2
Srednji istok	2,1	2,3	2,7	6,2	3,3	2,8	4,2	4,2
Azija	15,1	14,1	14,9	18,5	23,5	23,5	31,5	30,3

Izvor: World Trade Organization, International Trade Statistics, Geneva, 2017, p. 101.

U drugoj polovini XX veka međunarodna trgovina se ubrzano razvijala, tako da se u periodu posle 1950-tih pa do početka XXI veka, vrednost međunarodne trgovine povećala preko 140 puta. Takođe, posle 1948. godine, kada je Opšti sporazum o carinama i trgovini (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT) zvanično stupio na snagu, regionalna struktura svetske robne trgovine se značajno promenila. Uočava se da su glavni korisnici trgovinske liberalizacije, koja je sledila, bile razvijene industrijske zemlje i, u kasnijem periodu, Azija. Nakon posleratnog oporavka, od ranih 1960-tih godina učešća Severne Amerike i Zapadne Evrope u svetskoj trgovini su bila veoma stabilna. Najveći porast svog učešća u svetskoj trgovini, tokom posmatranog perioda, ostvarila je Azija. Tokom 1980-tih i 1990-tih, izvoz Azije je rastao po stopi od 8,6% godišnje, što je bilo 3,2% iznad rasta svetskog izvoza, koji je iznosio 5,4%. Ovakav rast, tokom dugotrajnog perioda, je doveo do značajnog porasta učešća Azije u svetskom izvozu (Stojadinović, 2013).

Početkom XXI veka, najznačajniji učesnici u međunarodnoj trgovini robom su Kina, SAD i razvijene zemlje Evropske unije. Prema podacima za 2016. godinu, koji su prikazani u Tabeli 3, najveći svetski izvoznik je Kina, koja učestvuje sa preko 13% u svetskom izvozu. Na drugom mestu su SAD, a slede ih

Nemačka i Japan. Najveći uvoznik su SAD, na koje otpada preko 13% svetskog robnog uvoza, a na drugom mestu je Kina.

Tabela 3. Vodeći svetski izvoznici i uvoznici roba u 2016. godini

Vodeći izvoznici			Vodeći uvoznici		
Zemlja	Vrednost (mlrd. USD)	Udeo (%)	Zemlja	Vrednost (mlrd. USD)	Udeo (%)
Kina	2098	13,2	SAD	2251	13,9
SAD	1455	9,1	Kina	1587	9,8
Nemačka	1340	8,4	Nemačka	1055	6,5
Japan	645	4,0	Velika Britanija	636	3,9
Holandija	570	3,6	Japan	607	3,7
Hong Kong	517	3,2	Francuska	573	3,5
Francuska	501	3,1	Hong Kong	547	3,4
Koreja	495	3,1	Holandija	503	3,1
Italija	462	2,9	Kanada	417	2,6
Velika Britanija	409	2,6	Koreja	406	2,5

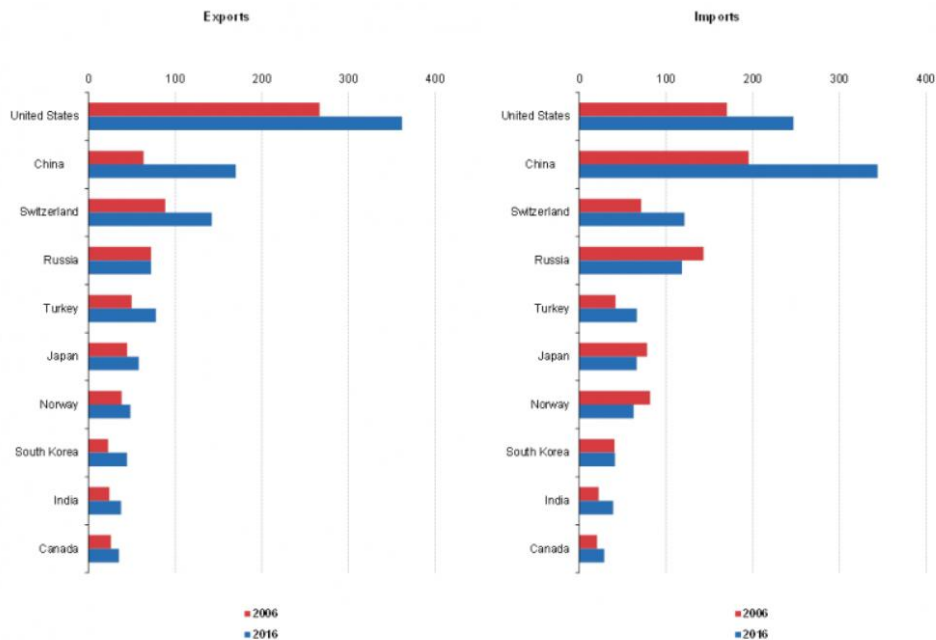
Izvor: World Trade Organization, International Trade Statistics, Geneva, 2017, p. 102.

Ako se zemlje članice Evropske unije posmatraju objedinjeno, može se konstatovati da zemlje Evropske unije, Kina i Sjedinjene Američke Države predstavljaju tri najznačajnija učesnika u međunarodnoj trgovini. Izvoz zemalja članica Evropske unije u 2016. godini činio je 15,6% ukupnog svetskog izvoza, dok je njihovo učešće u ukupnom svetskom uvozu iznosilo 14,8%. Vrednost trgovine robom, među državama članicama Evropske unije je u 2016. godini iznosila 3.110 milijardi evra. To je 78% više od ostvarenog obima izvoza iz zemalja Evropske unije u države nečlanice, koji je iznosio 1.745 milijardi evra. Kada je reč o trgovini zemalja članica sa zemljama izvan Evropske unije, vrednost međunarodne trgovine robom u 2016. godini iznosila je 3.453 milijarde evra.

Treba reći, da su u periodu između 2006. i 2016. godine, postojale znatne razlike u razvoju izvoza robe iz Evropske unije prema glavnim trgovinskim partnerima (Slika 1). Među glavnim trgovinskim partnerima, najveća stopa rasta zabeležena je u pogledu izvoza u Kinu, koji se više nego utrostručio, dok se izvoz u Južnu Koreju i Brazil, više nego udvostručio. Izvoz u Norvešku i Japan povećavao se postepeno i u 2016. godini je bio 26 %, odnosno 30 % veći, nego 2006. Izvoz zemalja članica u Rusiju, u posmatranom periodu, nije se značajno promenio. Kada je reč o uvozu, između 2006. i 2016. godine došlo je do

smanjenja obima uvoza robe iz Japana, Rusije i Norveške, a najveći rast zabeležen je u pogledu uvoza iz Kine i Indije.

Slika 1. Trgovina zemalja članica sa zemljama izvan Evropske unije u periodu od 2006. do 2016. godine

Izvor: Eurostat Statistics Explained, 2017.

Nemačka je 2016. godine bila najvažniji učesnik u trgovini izvan Evropske unije, sa učešćem od 28,7% u izvozu robe u države nečlanice i učešćem od 18,8% uvoza. Sledeća tri najveća izvoznika: Velika Britanija (11,1%), Italija (10,5%) i Francuska (10,5%) zadržali su iste vrednosti kao 2015. godine (Eurostat Statistics Explained, 2017).

Poslednjih decenija, pored trgovine robom, sve veće učešće na svetskom tržištu ima i trgovina uslugama. Pritom, najveći rast ima trgovina kompjuterskim i informacionim uslugama. Proizvodi i usluge informacionih tehnologija sastavni su deo svih rastućih industrija svetske ekonomije, a investiranje u informacione tehnologije postala je integralna strategija svih učesnika finansijskog tržišta, kako bi ostali konkurentni na nacionalnom, regionalnom i svetskom tržištu (Jednak, 2009).

Možemo zaključiti, da u savremenim uslovima poslovanja, međunarodna trgovina sve više postaje vitalni faktor privrednog razvoja i ključni pokretač globalizacije tržišta. Ipak, treba imati na umu da poslovne transakcije na svetском tržištu nose sa sobom određenu dozu rizika, jer se, često, obavljaju između subjekata koji se dovoljno ne poznaju ili nemaju međusobno dovoljno poverenja. Pored toga, u poslu međunarodne trgovine pojavljuju se i dodatni faktori koji u sebi kriju opasnost, pri čemu se pre svega misli na: različitost pravnih sistema, različite trgovačke običaje, unapred nesagledive državne mere ili nestabilnost valuta. U takvim uslovima, učesnici u međunarodnoj trgovini moraju izabrati instrumente obezbeđenja, koji u najvećoj meri pružaju sigurnost poslovnim partnerima i svode na minimum dejstvo faktora rizika, pri čemu je jedan od najznačajnijih instrumenata obezbeđenja - bankarska garancija.

2. BANKARSKA GARANCIJA KAO INSTRUMENT OBEZBEĐENJA U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI

Bankarske garancije predstavljaju jedan od najznačajnijih instrumenata obezbeđenja u međunarodnom poslovanju, a njihov nastanak i razvoj tesno je povezan sa modernim oblicima svetske trgovine i bankarstva. Široka upotreba bankarskih garancija u međunarodnom prometu može se objasniti povećanim obimom i intenzitetom međunarodne razmene dobara, pri čemu se, veoma često, uspostavljaju odnosi između poslovnih partnera koji se ne poznaju i koji se nalaze na velikim geografskim udaljenostima. Savremeni robno-novčani promet, naročito na međunarodnom tržištu, karakteriše brojnost subjekata, njihovo međusobno nepoznavanje i rastuće nepoverenje. Subjekti, koji učestvuju u međunarodnom prometu, pripadaju različitim državama i podvrgavaju se različitim pravnim sistemima, zbog čega njihova prava i obaveze dobijaju međunarodnu dimenziju. Oni moraju da poštuju ne samo svoje nacionalne propise, nego i odredbe međunarodnih sporazuma koje obavezuju njihovu zemlju, kao i propise druge države, čiji subjekti učestvuju u konkretnoj poslovnoj transakciji. Na međunarodnom planu, ova pravna pitanja su regulisana međudržavnim sporazumima i autonomnim izvorima međunarodnog poslovnog prava, a u okviru nacionalnih zakonodavstava, sva pitanja su regulisana imperativnim propisima, što odražava izuzetan interes koji države imaju u ovoj oblasti (Vilus i sar., 2008).

U takvim uslovima se pokazalo da klasična sredstva personalnog i realnog obezbeđenja potraživanja ne mogu da zadovolje novonastale potrebe u svim slučajevima. Zbog toga su se, u okvirima postojećih instituta ili na osnovama opštih principa ugovornog prava, postepeno uobličavala nova sredstva obezbeđenja, među kojima je jedno od najznačajnijih - bankarska garancija.

Bankarska garancija predstavlja jednostrani pravni posao kojim se banka (garant) obavezuje da će korisniku garancije isplatiti određeni novčani iznos, koji

je naveden u garanciji, ukoliko se za to ispune određeni uslovi, tj. ako dužnik iz osnovnog ugovora ne ispuni ili neuredno ispuni svoje ugovorne obaveze (Pavićević, 1999).

Bankarska garancija i njen američki ekvivalent „stand-by“ akreditiv su noviji instrumenti međunarodne trgovačke prakse. Šira upotreba ovih instrumenata počinje u drugoj polovini 1960-tih godina, a njihova osnovna svrha je osiguranje izvršenja ugovornih obaveza. Osiguranje se sastoji u obavezi banke, koja je izdala garanciju, da u slučaju ispunjenja uslova sadržanih u samoj garanciji, isplati korisniku garancije određeni novčani iznos.

Bankarska garancija, kao instrument obezbeđenja, oformljena je od strane privredne prakse i, kao takva, u velikoj meri se tipizirala u međunarodnom poslovanju, tako da se danas podjednako primenjuje u zemljama sa različitim društvenim i pravnim uređenjima (Ivaniš M., Ivaniš S., 2012).

Bankarskom garancijom obezbeđuje se korisnik garancije, ne samo za slučaj nastupanja nemogućnosti plaćanja obaveza glavnog dužnika, već i za čitav niz neispunjavanja ili neurednog izvršavanja ugovorenih obaveza. Garancije dobro poznatih banaka daju mogućnost partnerima iz raznih zemalja, koji se (često) dovoljno ne poznaju, da sa mnogo većom sigurnošću realizuju određeni spoljnotrgovinski odnos.

Banke izdaju garancije u vezi sa robnim prometom kada su u pitanju poslovi uvoza i izvoza, pružanje usluga ili obavljanje radova u inostranstvu. Sa garancijama se srećemo i kod izvršenja međudržavnih kreditnih sporazuma i finansijskih aranžmana, a koriste se i kao kaucija za učešće na licitacijama. Bankarske garancije, za razliku od drugih instrumenata u međunarodnom platnom prometu, nemaju određen stalan oblik, već se, kao veoma elastičan instrument, prilagođavaju konkretnim uslovima i poslovima (Trifunović, 1976).

Zbog visokog stepena zaštite od rizika neizvršenja ugovornih obaveza i efikasnog sistema naplate potraživanja, bankarska garancija, uz dokumentarni akreditiv, predstavlja jedan od najčešće korišćenih instrumenata obezbeđenja, koji preduzećima pruža visok stepen sigurnosti u međunarodnom poslovanju. Dok se dokumentarni akreditivi pretežno koriste u robnom prometu, bankarske garancije se najviše koriste kao osiguranje za izvršenje usluga, radova i ostalih ugovornih obaveza. Pojava i širenje bankarskih garancija posledica je, sa jedne strane, povećanih rizika u međunarodnoj trgovini, naročito u vezi sa izvođenjem investicionih radova, a sa druge, potrebom da se stvori pouzdani instrument osiguranja za izvršenje različitih vrsta obaveza.

Prema podacima Banke za međunarodna poravnanja iz Bazela, koji su prikazani u sledećoj tabeli, u periodu od 2008. do 2011. godine, dokumentarni akreditivi i bankarske garancije imali su 52% učešća u ukupnom obimu korišćenih instrumenata obezbeđenja i plaćanja u međunarodnom prometu. Pri

tome, bankarske garancije i stand-by akreditivi, u ukupnom obimu korišćenih instrumenata obezbeđenja, su učestvovali sa 19%.

Tabela 4. Procenat korišćenja dokumentarnih akreditiva i bankarskih garancija kao instrumenata obezbeđenja u periodu od 2008. do 2011. godine

Vrsta proizvoda	Procenat učešća
Dokumentarni akreditivi i bankarske garancije	52
Uvozni akreditivi	26
Izvozni akreditivi	7
Bankarske garancije i standby akreditivi	19

Izvor: Bank for International Settlements, Trade finance: developments and issues, No 50, Basel, 2014, p. 14.

U narednim godinama uloga ovih instrumenata obezbeđenja se još više povećala tako da, prema podacima Međunarodne trgovinske komore iz Pariza, koji su prikazani na Slici 3, bankarske garancije i stand-by akreditivi u 2015. godini, kao instrumenti za podsticanje izvoza u međunarodnoj trgovini, učestvuju sa oko 25%.

Slika 2. Procenat učešća bankarskih garancija i stand-by akreditiva kao instrumenata za podsticanje izvoza u 2015. godini

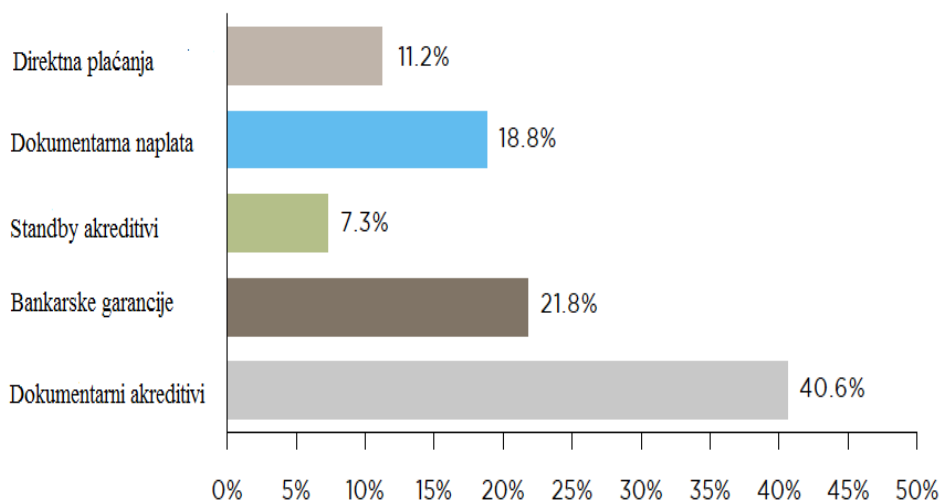
Izvor: International Chamber of Commerce, Rethinking Trade & Finance, Paris, 2016, p. 42.

Ako se posmatraju trendovi korišćenja pojedinih instrumenata obezbeđenja i plaćanja u međunarodnom prometu sa stanovišta banaka, iz

izveštaja Međunarodne trgovinske komore može se videti da je u 2015. godini 52% banaka prijavilo povećanje obima aktivnosti finansiranja trgovine. Pritom, 89% ispitanika smatra da je sposobnost njihovih banaka, da zadovolje potrebe svojih klijenata u pogledu finansiranja međunarodne trgovine, ostala stabilna ili da se povećala.

Procenat učešća bankarskih garancija i stand-by akreditiva, u ukupnom obimu korišćenih instrumenata obezbeđenja, se u 2016. godini još više povećao i, prema podacima Međunarodne trgovinske komore iz Pariza, on iznosi 29,1%.

Slika 3. Procenat učešća bankarskih garancija i stand-by akreditiva kao instrumenata za podsticanje izvoza u 2016. godini

Izvor: International Chamber of Commerce, Rethinking Trade & Finance, Paris, 2017, p. 104.

Povećanje obima izdatih garancija rezultat je činjenice da u savremenim uslovima širenja poslovanja na nova tržišta i rastućeg nepoverenja među učesnicima u međunarodnoj trgovini i po pitanju ispunjenja obaveza iz zaključenog ugovora, bankarske garancije predstavljaju jedan od najsigurnijih instrumenata obezbeđenja, bez koga se ne bi mogao obaviti nijedan značajniji posao u međunarodnom prometu. Pravilna upotreba bankarskih garancija pruža učesnicima na međunarodnom tržištu zaštitu od rizika plaćanja i izvršenja. Otvaranjem bankarske garancije, prodavac je siguran da će naplatiti svoja potraživanja, dok je kupac siguran da će prodavac, u određenom roku, izvršiti preuzete ugovorne obaveze.

S obzirom na nisku stopu neispunjenja ugovornih obaveza i relativno nizak kreditni rizik koji sa sobom nose, bankarske garancije su vrlo čest

instrument obezbeđenja koji banke odobravaju u međunarodnom prometu. One se koriste kao osiguranje u raznim vrstama poslovnih transakcija, od ugovora o izgradnji i kupoprodaji, pa sve do izvršenja finansijskih obaveza, kao što su zajmovi i njihova otplata.

U savremenim uslovima poslovanja, u kojima međunarodne transakcije postaju sve rizičnije, a osiguranje prava iz tih transakcija sve skuplje i dugotrajnije, bankarske garancije pružaju jedan oblik preuzimanja obaveza, koji učvršćuje pouzdanost i kredibilitet učesnika. Sama činjenica da banke pristaju na preuzimanje obavezu plaćanja po osnovu bankarskih garancija, dovoljna je da se time značajno doprinese ozbiljnosti preuzetih obaveza i unapređenju međunarodne trgovine.

ZAKLJUČAK

Bankarska garancija je jedno od najčešće korišćenih sredstava obezbeđenja, koje učesnicima u međunarodnom poslovanju obezbeđuje značajne prednosti. Izdavanjem garancije, interesi prodavca su zaštićeni na taj način, što mu bankarska garancija obezbeđuje naplatu prodate i izvezene robe. Prodavac, kod poslova sa inostranstvom, često nije upoznat sa finansijskim prilikama kupca i rezultatima njegovog poslovanja pa, zato, sklapanje ugovora o prodaji sa nepoznatim partnerom sadrži izvestan rizik. Otvaranjem bankarske garancije, ovaj rizik nestaje, jer prodavcu za naplatu njegovog potraživanja, sem kupca, po osnovu ugovora o prodaji, odgovara neposredno i banka, koja je izdala bankarsku garanciju, u koju će prodavac imati poverenje i za koju je siguran da će mu isplatiti iznos garancije, ako bude ispunio uslove koji su u ugovoru navedeni.

Bankarska garancija, u poslovima međunarodne trgovine, obezbeđuje prodavcu naplatu protivvrednosti izvezene robe, čak i u slučaju ako bi platni promet između zemalja kupca i prodavca bio, privremeno, obustavljen. U ovom slučaju, prodavac kome je garancija izdata od strane banke njegove zemlje, prebacuje ovaj rizik na pomenutu banku, koja će, sa svoje strane, preduzeti odgovarajuće mere radi zaštite svojih interesa.

S obzirom na značaj koji ima u smanjenju rizika i povećanju sigurnosti naplate, možemo zaključiti da bankarska garancija predstavlja jedan od najznačajnijih instrumenata obezbeđenja izvršenja ugovornih obaveza i plaćanja i zauzima značajno mesto u međunarodnom poslovanju.

LITERATURA

- Bank for International Settlements. (2014). Trade finance: developments and issues, No 50, Basel
- Eurostat Statistics Explained. (2017). Internet: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods/hr#Glavni_statisti.C4.8Dki_nalazi
- International Chamber of Commerce. (2016). Rethinking Trade & Finance, Paris
- International Chamber of Commerce. (2017). Rethinking Trade & Finance, Paris
- Ivaniš, M., Ivaniš, S. (2012). Bankarska garancija kao sredstvo obezbeđenja u bankarskom poslovanju, Beograd, Megraf.
- Jednak, D. (2009). Ekonomski efekti primene informacionih tehnologija na finansijska tržišta i institucije, Škola biznisa, br. 2, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Novi Sad, str. 59-65.
- Katunarić, A. (1983). Vanjska trgovina: principi i praksa, Zagreb, Izdavačko instruktivni biro.
- Pavićević, B. (1999). Bankarska garancija u teoriji i praksi, Beograd, Službeni list SRJ.
- Stojadinović, J. S. (2013). Novi koncept međunarodne trgovine, Kragujevac, Ekonomski fakultet Kragujevac.
- Trifunović, P. (1976). Instrumenti plaćanja u međunarodnom platnom prometu, Beograd, Tanjug.
- Vilus, J., Carić, S., Šogorov, S., Đurđev, D., Divljak, D. (2008). Međunarodno privredno pravo, Novi Sad, Kri Mel.
- World Trade Organization. (2017). International Trade Statistics, Geneva

Scientific review paper

Received: 14. 12. 2017.

Accepted: 23. 3. 2018. (pp. 103-115)

UDC 347.734:336.717

339.5

COBISS.SR-ID 262403596

BANK GUARANTEE AS A CONTRACTUAL OBLIGATIONS AND PAYMENT ENFORCEMENT INSTRUMENT IN INTERNATIONAL BUSINESS

Aleksandar Lukić¹ MA

ABSTRACT

In the affairs of international trade that characterizewith spacial distance of clients and impossibility of real assessment of credit standing of business partner, often in business transactions there is a need for using bank guarantees as instruments of security payments.

Comparing to other security instruments, bank guarantee demonstrates significant advantages. It is more convenient means from real securities, for it does not employ certain material resources, nor it limits their turnover. To provide receivables with bank guarantee means to protect to the fullest possible extent economic interests of creditor from the risk of failure to perform the contract. Regulation for bank guarantee are being equalized by common terms of bank business activities, form bank guarantees, standardization of content and equalized interpretation of guarantee clauses, which gradually developed and constructed the autonomous Commercial Law for bank guarantees.

Bank guarantees are usually required when it comes to specific businesses which employ stronger obligation and security that obligations transferred with contract will fulfill in the manner that was noted. Understanding the utilization of bank guarantees provides better negotiating position in business conclusions, faster reaction to demands of public calls for collecting proposals and securing own claims.

Due to its non - accessoriness, abstractness and the fact that fast and simple act of realization provides coverage for great amount of risk, bank guarantee is one of the most important instruments of security payments in international trading operation.

KEY WORDS

BANK GUARANTEE, INTERNATIONAL TRADE, CONTRACT, GUARANTOR, EXPIRY DATE

¹ PhD student at Faculty of Management Zaječar, lukas075@gmail.com